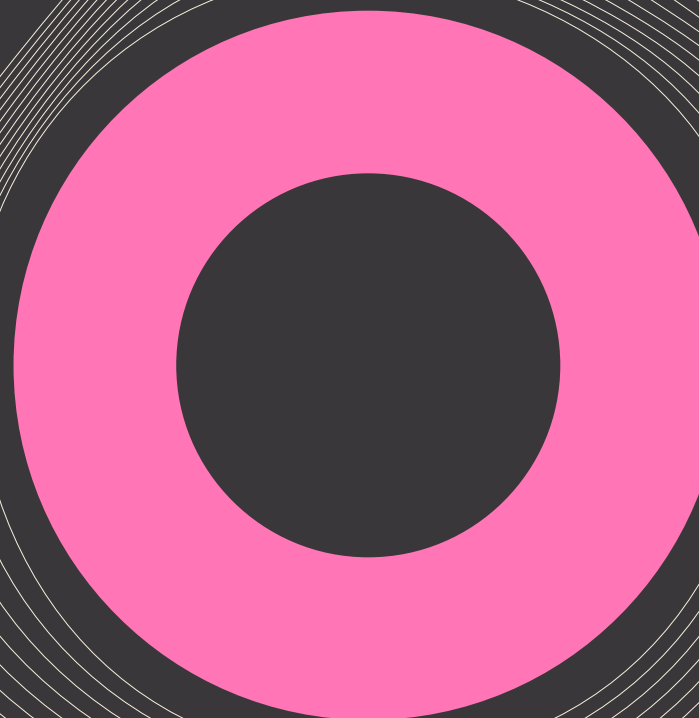

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΩΝ ΜΗΝΥΜΆΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΤΟΙΜΌΤΗΤΑ ΓΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

8η έκδοση - 15 Ιουλίου 2025

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το RESILIAGE είναι ένα τριετές ευρωπαϊκό ερευνητικό έργο (2023-2026) που επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων μέσω της ενσωμάτωσης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στη μείωση του κινδύνου καταστροφών (DRR). Χρηματοδοτούμενο από το πρόγραμμα Horizon Europe, διερευνά πώς η πολιτιστική κληρονομιά, ως σημαντικός πόρος των τοπικών κοινοτήτων, μπορεί να ενισχύσει την κοινωνική ανθεκτικότητα απέναντι σε φυσικούς κινδύνους και ακραία γεγονότα. Διεξάγοντας επιτόπια έρευνα και εμπλέκοντας τις κοινότητες σε σενάρια πολλαπλών κινδύνων, το RESILIAGE στοχεύει στη συνδημιουργία αξιοποιήσιμης γνώσης, ενδυναμώνοντας τις κοινότητες ώστε να προετοιμαστούν καλύτερα για τους κινδύνους καταστροφών και να τους μετριάσουν, αντιμετωπίζοντας παράλληλα τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Επικεφαλής του έργου είναι το Πολυτεχνείο του Τορίνο και συμμετέχουν 18 εταίροι από 10 χώρες, μεταξύ των οποίων φορείς πρώτης αντίδρασης, φορείς χάραξης πολιτικής, ενώσεις πολιτών και οργανώσεις πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσω των πέντε εργαστηρίων ανθεκτικότητας (CORElabs) που έχει δημιουργήσει σε διάφορες χώρες, το RESILIAGE χρησιμοποιεί ένα πλαίσιο συστημικής καινοτομίας ανθεκτικότητας (SyRI) για την ανάλυση της διακυβέρνησης, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και άλλων κρίσιμων παραγόντων. Το πλαίσιο αυτό εντοπίζει και βελτιώνει πρακτικές που ενισχύουν την ανθεκτικότητα της κοινότητας, χρησιμοποιώντας την πολιτιστική κληρονομιά στη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, κάθε εργαστήριο CORE ειδικεύεται σε μια συγκεκριμένη κλίμακα διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της περιοχής της πόλης, του δήμου, του δικτύου δήμων, της περιφέρειας και της διαπεριφερειακής κλίμακας.

Εμπλέκοντας τα ενδιαφερόμενα μέρη σε συνεργατικές και συμμετοχικές διαδικασίες, το έργο επιδιώκει να δημιουργήσει ψηφιακά εργαλεία και ήπιες λύσεις που ενισχύουν την ετοιμότητα των κοινοτήτων και προωθούν μακροπρόθεσμες στρατηγικές για την ανθεκτικότητα στις καταστροφές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Ενημερωτικό φυλλάδιο #8 – Η επίδραση των οπτικών μηνυμάτων στην ετοιμότητα για καταστροφές συνεχίζει την εξερεύνηση των ανθρώπινων παραγόντων στη διαχείριση κινδύνων από φυσικές καταστροφές, σε συνέχεια των θεμάτων που παρουσιάστηκαν στο **Ενημερωτικό φυλλάδιο #7**.

Η προηγούμενη έκδοση επικεντρώθηκε στο **χρονικό πλαίσιο των κρίσεων** (πριν και μετά από ένα συμβάν) και στο **πώς η επικοινωνία μέσω αφισών** μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά του κοινού. Το νέο αυτό φυλλάδιο προχωρά ένα βήμα παραπέρα, εξετάζοντας **πώς οι εκστρατείες με χρήση βίντεο** μπορούν να ενισχύσουν την **ετοιμότητα του πληθυσμού** απέναντι σε φυσικές καταστροφές.

Γιατί είναι αυτό σημαντικό;

Ο τρόπος που **αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι τον κίνδυνο** παίζει καθοριστικό ρόλο στο πώς ανταποκρίνονται σε μια καταστροφή. Πολλοί **δεν γνωρίζουν με σαφήνεια τι να κάνουν** και οι ενέργειές τους μπορεί να **μην είναι ασφαλείς ή αποτελεσματικές**.

Η αντίληψη του κινδύνου επηρεάζεται από νοητικά μονοπάτια (ευρετικές), τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε **γνωστικές προκαταλήψεις**. Όπως επισημαίνουν οι **Jensen και Ong (2020)**, η κατανόηση αυτών των αντιλήψεων συμβάλλει στη **βελτίωση του σχεδιασμού έκτακτων αναγκών και παρακινεί τους πολίτες να δράσουν προτού να είναι αργά**.

Τι κάναμε;

Προκειμένου να αξιολογηθεί ο **αντίκτυπος του οπτικού μηνύματος**, το RESILIAGE χρησιμοποίησε το εργαλείο **RAISE**, διεξάγοντας μια μακροχρόνια διαδικτυακή έρευνα σε διάφορα CORE Labs στην Ευρώπη. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε τρεις φάσεις:

- 1. Αρχικό ερωτηματολόγιο** – αξιολόγηση επιπέδων ετοιμότητας, συμπεριφορών, γνώσεων και παραγόντων επιρροής (π.χ. συναισθήματα, αντίληψη ελέγχου, επίγνωση ευαλωτότητας πολιτιστικής κληρονομιάς).
- 2. Εκστρατεία με βίντεο** – οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν **ένα σύντομο βίντεο σχετικά με τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν κατά τη διάρκεια μιας πλημμύρας**.
- 3. Ερωτηματολόγια παρακολούθησης**– **ένα αμέσως μετά το βίντεο**, και **ένα άλλο τέσσερις εβδομάδες αργότερα**, για να μετρηθούν οι αλλαγές με την πάροδο του χρόνου.

Ανακαλύψαμε πώς οι εκστρατείες με βίντεο ευαισθητοποίησαν σχετικά με τους κινδύνους φυσικών καταστροφών στην Ευρώπη επηρέασαν την προετοιμασία των πολιτών.

Αυτή η γνώση συμβάλλει στη **διαμόρφωση πιο ανθεκτικών κοινοτήτων και αντιδράσεων με επίκεντρο τον άνθρωπο** σε περιόδους κρίσης.

Core Lab

**Crete
GREECE**

CRETE GREECE CORE LAB

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΜΕΣΩ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ: ΣΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Core Lab
**Crete
GREECE**

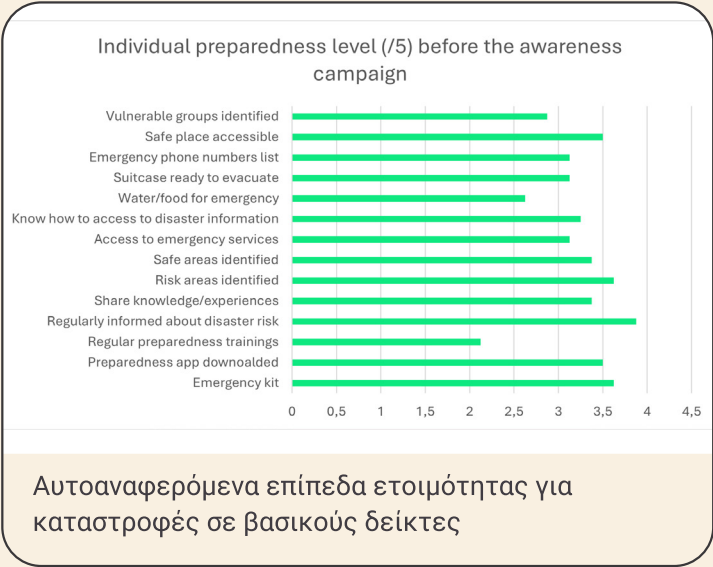
Μακροχρόνια διαδικτυακή έρευνα: επικοινωνία της ετοιμότητας για φυσικές καταστροφές

Ετοιμότητα για φυσικούς κινδύνους και προηγούμενες εμπειρίες

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (40%) ανέφερε τους σεισμούς ως την πιο πρόσφατη σημαντική καταστροφή που βίωσε στο συγκεκριμένο **CORE Lab**. Άλλες καταστροφές που αναφέρθηκαν ήταν πλημμύρες (27%), καύσωνες (11,5%), πυρκαγιές (11,5%) και κατολισθήσεις (10%). Οι απαντήσεις αυτές δείχνουν την πολλαπλή έκθεση της Κρήτης σε φυσικούς κινδύνους και την έντονη επίγνωση των κατοίκων για αυτούς.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ο κύριος κίνδυνος που μελετάται στο **RESILIAGE** — οι σεισμοί — ήταν και ο πιο συχνά αναφερόμενος, επιβεβαιώνοντας τη συνάφεια του με το τοπικό πλαίσιο. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες είχαν σκεφτεί αυτό το γεγονός μέσα στους τελευταίους έξι μήνες, και πολλοί μέσα στον τελευταίο μήνα, το οποίο δείχνει έντονη μνήμη της εμπειρίας. Σημαντικό είναι ότι όσοι είχαν βιώσει φυσικές καταστροφές:

- Εμφάνισαν μεγαλύτερη επίγνωση του κινδύνου,

- Ανέφεραν **υψηλότερη αντίληψη ελέγχου** σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, και
- Ήταν **καλύτερα ενημερωμένοι** (π.χ. αριθμοί έκτακτης ανάγκης, ζώνες κινδύνου, ασφαλείς περιοχές).

Ωστόσο, αυτή η εμπειρία **δεν οδήγησε απαραίτητα σε καλύτερες συμπεριφορές**, όπως η προετοιμασία κιτ έκτακτης ανάγκης ή η εγκατάσταση εφαρμογών ειδοποίησης. Αυτό υποδηλώνει ότι τα άτομα με περιορισμένη ή μηδενική εμπειρία παραμένουν πιο ευάλωτα και θα πρέπει να αποτελούν βασικό στόχο των εκστρατειών ευαισθητοποίησης.

Ετοιμότητα, επικοινωνία και συναισθηματικές αντιδράσεις

Σε αντίθεση με άλλα **CORE Labs**, οι συμμετέχοντες στην Κρήτη **δεν παρουσίασαν σημάδια “μη ανοχής στην αβεβαιότητα”** — δηλαδή δεν ανέφεραν αρνητικά συναισθήματα που να συνδέονται με την έλλειψη πληροφόρησης.

Αυτό ίσως να οφείλεται στην **ήδη υψηλή αντίληψη του κινδύνου**. Παρ' όλα αυτά, τα δεδομένα δείχνουν ότι:

- Όσο **περισσότερο ενημερωμένοι** ένιωθαν οι συμμετέχοντες, **τόσο μεγαλύτερη αίσθηση ελέγχου** είχαν,
- Η αίσθηση **ελέγχου ενίσχυε τα θετικά συναισθήματα**,
- Η **μεγαλύτερη γνώση** συνδεόταν με **καλύτερη ετοιμότητα**.

Συνεπώς, η επικοινωνία κινδύνου θα πρέπει να επικεντρώνεται όχι μόνο σε ενέργειες προετοιμασίας, αλλά και στο να βοηθήσει τους πολίτες να **κατανοήσουν τους κινδύνους**, ενισχύοντας έτσι **το αίσθημα ενδυνάμωσης**.

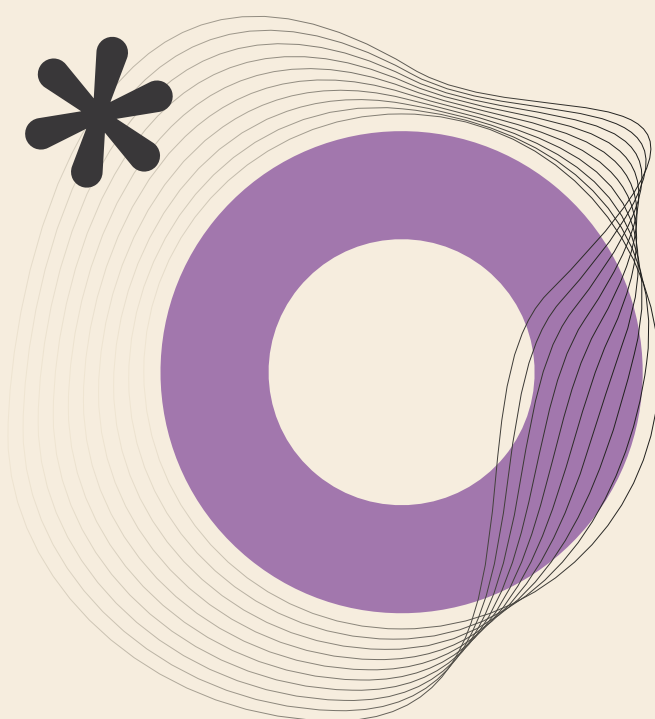
Αν και οι **εκστρατείες φόβου** πρέπει να **χρησιμοποιούνται με προσοχή**, στην περίπτωση της Κρήτης, ο φόβος **δεν σχετιζόταν με αρνητικές συναισθηματικές επιπτώσεις**. Αυτό δείχνει ότι η **επικοινωνία κινδύνου μπορεί να είναι πιο ευέλικτη**, χωρίς να επηρεάζει αρνητικά την ψυχική ευεξία των πολιτών.

Ετοιμότητα και πολιτιστική-φυσική κληρονομιά (ΠΦΚ)

Ένα **αξιοσημείωτο εύρημα** στην Κρήτη ήταν η **ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της αίσθησης ελέγχου και της αντίληψης ότι η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά αποτελεί παράγοντα ανθεκτικότητας** — για παράδειγμα, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η **διατήρηση τοπικών παραδόσεων και πολιτιστικών στοιχείων τούς κινητοποιεί να προετοιμαστούν για ενδεχόμενες καταστροφές**.

Αυτό αναδεικνύει **τον μοναδικό ρόλο της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στην περιοχή**. Επιπλέον:

- Όταν οι **παραδόσεις** θεωρούνταν ευάλωτες σε καταστροφές, οι συμμετέχοντες **ανέφεραν αυξημένο φόβο** — **ένα μοτίβο που δεν παρατηρήθηκε με άλλες μορφές κληρονομιάς**.
- Επομένως, μπορεί να είναι αποτελεσματικό να **επικεντρωθούν οι προσπάθειες προετοιμασίας στην προστασία των ευάλωτων παραδόσεων**, καθώς αυτό μπορεί να **ενισχύσει τόσο τη συναισθηματική εμπλοκή όσο και την ετοιμότητα για δράση**.

Ετοιμότητα και ενημερωτικά βίντεο ευαισθητοποίησης

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η παρακολούθηση βίντεο ευαισθητοποίησης για τους σεισμούς οδήγησε σε μια υποκειμενική μείωση της αντιλαμβανόμενης γνώσης, γεγονός που φαίνεται αντιφατικό. Ωστόσο, αυτό πιθανώς ενεργοποίησε περιέργεια και αναζήτηση πληροφοριών — ένα βασικό βήμα για την προετοιμασία.

Παρότι το βίντεο κρίθηκε εύκολο στην κατανόηση, προκάλεσε την αίσθηση ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω μάθηση — ένα επιθυμητό αποτέλεσμα για αυτού του τύπου τις εκστρατείες. Η αυξημένη αντίληψη των κενών γνώσεις που σχετίζονται με τον κίνδυνο παρέμεινε ακόμα και τέσσερις εβδομάδες μετά, υποδεικνύοντας μια διαρκή γνωστική επίδραση.

Επιπλέον συμπεράσματα:

- Οι συμμετέχοντες με υψηλότερη αίσθηση ελέγχου ήταν ακόμα πιο περίεργοι μετά την παρακολούθηση του βίντεο.
- Η εκστρατεία φάνηκε να ενίσχυσε τις γνώσεις για την ετοιμότητα, αλλά όχι τις συμπεριφορές (π.χ. δεν αυξήθηκε η προετοιμασία κιτ ή η λήψη εφαρμογών).
- Αυτό υποδηλώνει ότι το βίντεο μπορεί να είναι αποτελεσματικό στην Κρήτη, αλλά θα πρέπει να ενσωματωθεί σε μια ευρύτερη στρατηγική, με στόχο βιώσιμες αλλαγές συμπεριφοράς.

WEBSITE

www.resiliage.eu

CONTACT US

info@resiliage.eu

FOLLOW US

     @ResiliageEU

OUR CONSORTIUM

